

pa mi je kmali to reč razložil. „Moja sreča je bila“, pravi, „da gospodje nas kmete sploh za neumne imajo in še bolj tu kakor na Kranjskem. Ta misel me je še vselej rešila. Kadar sem kako staro pismo staknil, pa sem ga potisnil v žep; sem djāl sam v sebi, Bog ve, če mi ne utegne še prav priti. Pa se nisem motil. Kadar so me prašali za pōs, pa sem pokazal tako pismo. Včasī ga gospod še pogledal ni; že mi je verjel, ko sem vlekēl pismo iz žepa; včasī pa ga je tudi prebral, toda se nisem bal. Nekteri mi je rekel: Veš kaj, to ni pōs, ampak nekaki drugi stari vampi; daj, pa si do bodi boljši pravico; — na to pa me je izpustil, bivši prezložen ali pa predober, mi za tako reč kaj naga-jati. Kak drug pa je le malo zagodernjal in me zapodil. Enemu pa se moram še zdaj smejeti, ko se spomnim. Bilo je v Zemunu. Straža mi pravi pōs pokazati; izlekel sem nekake kvake, v kterih je bil pred sir zavit. Na to me pelje straža k sodniku ali kaj je bil in me zatoži, da nimam popotne spričbe. Gospod se vsede na stol, pregleda sirov zavitek in smeļljaje se me začne izpraševati. Jez mu gledam naravnost v obraz in se, vēs priprost, čudim, zakaj bi pokazani papir ne veljal, pripovedaje vse natanko, kje, kdaj in kdo mi je ta pōs naredil. Gospod upira oči v me, jez pa va-nj, kakor nedolžno, po krivem zatoženo dete, pa mi pravi: „No, nikar se nič ne bojite; saj vidim, da niste krivi. Berž ko ne vam je kdo pōs ukradel; na take reči morate znanprej dobro paziti“. Jez ga prosim, da mi povē, kako bi si novega dobil, pa mi razlaga, vem da, več kakor eno uro, komu naj domū pišem, kako naj to opravljam, da bo pismo zares veljavno, kam naj si ga poslati dam itd. Delal sem se, kakor da bi si ne mogel tega dobro zapam-titi, pa je začel me spet od konca učiti, dokler je mislil, da celo to litanijo iz glave znam. Straži pa je rekel potem, mi znanprej mir dati, ker se je prepričal, da sem pošten človek, le malo neumen kakor vsak kmet, pa da zavolj ne-umnosti nikogar ne kaznuje; saj je to že sama na sebi velika nesreča. Vdivši, da sem sodniku pravičen mož, ostanem celo leto v Zemunu brez pōsa; ko so ga nekam drugam prestavili, sem pa pobral tudi jez kopita, toda še pozneje mi je enekrati pomagalo, da sem gospodom narav-nost v oči gledal in jim priprosto in ponižno odgovarjal. Ti ljudje človeka menda le po unanjem sodijo. Z eno be-sedo, po moji misli je nesreča, neumen biti, velika sreča pa včasī, drugim se neumen z deti“. Glejte, kaki modri-jani so naši tički, čeravno niso nikoli „Lebensphilosophie“ študirali! Na zadnje prašam Šimna, ali zdaj ima kako pra-vico, pa mi reče, krohotaje se: Kako pa da! — pa mi pokaže vmazano pōlo papirja. Komaj sem stlačil, kaj je — Šimnov pōs je bil ta pot — ženitninski list, ki ga je v Zagrebu neki pobral.

Zdaj pa pojmo iz brodarske kerčme k ladji, da vi-dimo, kaj se tam godi. Mi smo v vasi Dubrovčaku, kakih pet ur od Zagreba. Od dolgega deževanja je Sava na-rastla, da motni, rujavi valovi skoraj čez bregove uhajajo; zdaj pa se je razvedrilo. Od zadnjih žarkov zapadajočega solnca se blesketa log in travnik, z vsake travice utrinjajo se biseri, sēm ter tjē pa nalega gosta megla, zbira se iz neskončnih hlapov, iz namočene zemlje puhtečih. Za de-bele kole je privezana ladja, ki je prišla danes zjutraj iz Kranjskega. Namenjena je v Beligrad; tam se bo poprodalo razno kranjsko blago, pa tudi ladja, zato jo spremlja go-spodar sam. Sprehaja se sēm ter tjē po bregu, pregledovaje, ali je vse dobro popravljeno in varno, popraševaje za to in uno brodni ke, ki se pridno sučejo, da pred nočjo vse, kar je treba, oskerbé, in ukazovaje jim za drugi dan, kdaj od-rinejo in kako naj se odlaga, kar ostane v Dubrovčaku. Ko to opravi, koraka počasi k staremu znancu, ki bi mu za-meril, če bi drugam spat šel. Kako uro se pomenkvata pri bokalu, barantaje in naročevaje si eden drugemu, to in uno kupiti, da bo spet kaj tergovine, ko se spet vidita. Gospodar ladjini gré potem v spavnico; na Kerškem, kjer je domá,

je navada, preden se spat gré, cel roženkranc omolití; tudi on to stori, ni pozabil domá starega roženkranca s tistimi debelimi očenaši. Molila sta na-nj že oče in ded, zato pa ga tudi za najsvetejo reč v hiši imajo; sedanji gospodar mu je kupil veliko sreberno svetinjo. Pobožni mož pripisuje tej molitvi, da mu raste premoženje od dné do dné in po tem, kar mi je pripovedoval, sem vidil, da se božji blagoslov prav očitno na-nj usiplje.

Kolikokrat sem se radoval tej pobožnosti naših rojakov. Verjemite mi, dokler nam ne zgine ta, nam ne bode zgi-nila tudi slovenska narodnost. Razlikuje nas ona najbolj od vseh sosedov; obvarovala nas je do zdaj, opiraje se na-njo učimo narod lahko to, kar mi več znamo kakor on; brez nje pa nas ne bo poslušal in hvala Bogu, da nas ne bode, sicer bi slabo za-nj bilo; kakor sicer, tako tudi gledé jezika in narodnega življenja. Mi vemo, kako se danda-našnji „omika“ razumeva in kaj je in kaj ni, pa nam ni težko uganiti, da bi taka omika vzela našemu Slovencu vse, kar veruje in upa, kar ga tolaži in hrani, in ob enem tudi narodnost. Le pogledjmo naše mestne „omikance“, pa nam je lahko prepričati se, kako so, žali Bog! te be-sede resnične. (Dal. sl.)

Národne pripovedke iz Stajarskega.

Nabral M. Kračmanov.

1.

Oča sina vragu dal. *)

(Iz stare ceste 1½ ure od Lotmerka).

Enok je bia en oča, ima je enega sina pa enega psa, pa je psa jako rajši ima kak sina. Vsegdár, da je kan ša, je psovi nekaj prnesa. Enók pa je hoda štibre pláčivat pa je vse penēze vūn dā kaj je ima. Jako je žalosten bia, ka ne ima zá kaj psovi kaj kúpiti. Da tak žalosten ide sreča enega pétlara, petlar ga pita: kaj si ti tak žalosten? a on reče: kak ne bi žalosten bia, da sen vse penēze vūn dā, zaj pa neman zá kaj psovi kaj kúpiti. Petlar pa mu je reka: jaz ti dan péneze, či mi tisto daš kaj de ti gnes naj prle na prôti prišlo da domu prideš. Toti petlar pa je bia vrag. On si zaj premišlava kaj bi napráva; misli si: drūgo mi tak ne de prôti prišlo kak pes; psa pa sen že večkrat komi dā, pa je vsegdar nazaj priša, še de zaj; pa reče da mu dá. Dobro; petlar mu dá seden rajnški pa odide; on pa gré v krčmo pa si vzeme zajtrk pa te še za psa nekaj pa gré dom. Da že blizi doma pride te pa mu ide sin proti. Zaj je pa oča jako žalosten pósta, kajti je znā, da ga je vrage ôda, no vsegdar, 'da mu je krūh reza, se je jōka. Sin ga je večkrat pita: oča, zakaj se vsegdar jō-čete 'da mi krūh režete, venda zato da ga dosti pojen? on pa ne štea nigdar povedati. Enók sta šla v šumô drv sekāt, pa sta en velki pen kálala, ali níkak sta ga ne mogla raz-klati; 'da se je že eno malo pôča, reče sin: porinva prste nôtri pa va ga na rázno potégnoła. Da pa oča prste nôtri porine, sin spūstí da je vkūp stisnola pa reče: zaj mi po-vejte, zakaj se vsegdar jōčete da mi krūh režete. Oča mu reče da ga je vrage ôda, sin pa veli: ne bojte se nič, to de že vse dobro; te pa sta šla domū. Da je seden let mi-nôlo, pride vrag ob desetih večer. Oča pa je prle dā velkô večerjô napraviti pa vse mešnike vkūp pozvati, ka sô za njega molili. Da vrag pride, potrka. V hiži je vse tiho. Potrka drgôč tak da sô vrata zbrnile, pa niše nič. Potrka tretjôkrat tak da se je ves hran strôsa, te rečejo: heráj n. On pride nôtri pa reče: zaj sen si jaz po tisto priša kaj sen pred sedmimi leti kupa. Oča pa reče: naj še bo duže.

*) ô se izgovarja skoraj kakor ou; enók = enkrat, nekđaj; najnók = na enkrat; de = bo, bode; va = bova; gnes = danes; ge = kje; 'da = kadar, ko, ker, drugi pa go-vore: dare; venda = morebiti; ka = da (ut); tã = tje; tan = tam; niše = nikdo; neše = nekdo; včasī = = koj, precej; onea = ona dva.

Vrag odgovori: no, naj še bo seden let. Da seden let mine pa dá oča velko večerjo napraviti pa mešnike vküp pozvati da so za njega molili. Ob desetih pride vrag pa potrka. Ne reče niše nič. Potrka drgôč. Niše nič. Tretjôkrat pa tak potrka ka se je ves hram strôsa te rečejo: herajn. On pride nôtri pa reče: zaj sen si ja po tisto priša, kaj sem pred štirinajstimi leti kûpa. Oča pa prosi: naj še bo eno malo duže. On pa odgovori: nič duže ne pûstin, pa dene sina na en štrik te pa sta letela po lûfti no prletela sta že do glázove gore. Tan pa ga če vrag gor potegnôti, ali štrik se mu vtrga, te pa je ne íma več močí do njega. Sin zaj ne vé kaj bi začea, hodi sen pa tâ po glázovoj gori; no na enkrat zapazi ene skrivne dveri pa potrka. Da nikoga ne čuje pa ide nôtri, no nikogar v hiži ne najde samo drûge skrivne dveri pa potrka. No da nič ne reče niše, ide nôtri. Tû najde gor pokrito za dvanajst ljûdi. Zaj še najde ene skrivne dveri, na tote potrka, neše veli: herajn. Ide nôtri pa kak se prestraši, da najde enô velkô kačô na mizi zasûkano. Tota kača pa mu reče: ne boj se ti mene nič, samo idi pa si prnesi tri leskove šibice, kere so v enen leti zrasle pa ti mene s tistimi tak dugo bi' dok de skorja od njih šla; jaz bôn se okoli tebe sükala, ali ti se samo nič ne boj. On odide pa si prnese tri leskove šibice. Trikrat s prvoj vudri, že je skorja od nje šla; vzeme drûgo pa začne biti, no kača je včasi ženskô glavô mela. Da je skorja od nje šla, vzeme tretjô. Kača pa se je okoli njega zasûkala pa ga je jako stiskávala. No 'da je od tretje že skorja šla, te je kača ženska postala. Ona je njemi jako zahvalna bila ka jô je odreša, kajti je bila zakleta. No potli sta se oženila. Da pa je on jako žalosten bia da je né znâ domu, ga je pitala ona: zakaj si ti tak žalosten? ah, reče on, kak ne bia žalosten da me je vrag sen na totô gorô odnesa, zaj pa ne vén nazaj domú, rad pa še bi enók svoje starše vida. Ona pa reče: jaz pa znan gé si ti doma, či češ iti domú, jaz ti pokažen naj bližeši pôt do doma, ali drûgo vse slôbодно poveš, samo mojega imena ne smeš povedati. On se spravi na pôt. Da domú pride, oča se jako razveseli, no dá velkô večerjô napraviti pa dosti gospodé vküp pozvati, no vse je poveda, ali imena njenega nikak ni štea povedati. Gôspoda pa bi radi znali pa sô ga jako zapojili, da je jako pijan bia te sô ga pr-trûcali da je ime povéda: „pod nebon naj lepša, no svetla kak sunce“. Kak je on to poveda, te jô je včasi pr dverah vida, pa tûdi najnôk je preminôla. Zaj je jako žalosten bia, ne je znâ kaj bi začea, ne je znâ pôtí nazaj pa nič. Ne se je moga zdržati, ša je nje po sveti iskat. Da je tak en čas ša, najde tri brate ki sô se že tri leta za enô kapô, munteln no črevle bili, te pa so ga prosili da nje naj on raztala. On pa si je kapô na glavô dja, munteln si je ogrnô pa črevle si je ôbja te pa je reka: zaj nema nebeden nič, zaj dobro. Oni sô rekli: dobro je. Či si je črevle obja, te je šest vûr daleč stôpa, či si je munteln ogrnô, te ga je niše ni vida, či si je kapô na glavô dja, te je tak močen bia ka je celi svet lada. Te pa je ša dalje pa enók stôpi, bia je včasi na enoj velkoj gori, tan je najša enega starega vsega v gorô zarašenega môža; toti mu čémerno reče: kaj ti tû delaš, kaj ti tû hodiš? On odgovori: ha siromak pôtûjen tak po sveti. On pa reče: ta na drûgen bregi je moj brat, tisti je tak močen ka celi svet lada. On odgovori: z bôžjoj pomočjój jaz bôn ša, naj bo kak šte. Enók stôpi, že je bia pr tisten. Toti mu pa reče: tâ na drûgi breg ne hodi, tan je moj brat, tisti je tak močen ka celi svet lada. On pa se nič ne bojí, on samo ide, enók stôpi, že je bia tan. Toti ga prav hûdo pogledne pa mu reče: kak se ti podstôpiš tû hoditi pa mene znemirávati? te pa sta se prjela; sin deda vrže tak da so tan pr tretjen brati kosti zeškrebátale. Te pa še enók stôpi, pa že je bia na glázovoj gori; tan pa se je ona že ravno z enin drûgin ženila. On ide nôtri, pa 'da je munteln íma ga je niše ni vida. On si sede na eden

kraj kre nje, pa 'da si je štela žûpe zanesti te pa joj je rokô podbja da se vsa polejála. Da se je malo obrisala, si če drgôč žûpe zanesti, on joj pa podbije, no tak tretjôkrat. Zaj ona začne premišlávati, kaj bi to moglo biti, prosi da sô jô vûn pûstili, pa ide v zadnjô hižô, on pa' za njoj. V hiži jô velka žalost obide za prvega môža; ona se začne jôkati. Da je on njenô velkô žalost vida, on pregovori. Ona ga je včasi po glasi pónala, te pa sta šla v hižô. Tan ona pové da je že oženjena pa da jô je on reša. Te on svoj munteln dol spûstí, no vsi sô ga vidli. Zaj so pojeli kaj so meli te pa sô se razišli, pa jaz tûdi; no môž je odiša toti drûgi, onéa pa sta srečno vküp živela.

Slovanski popotnik.

* V našem cesarstvu izhaja letos 14 jugoslovanskih časopisov. Ti so: a) v horvaškem narečji 1. „Narodne Novine“ v Zagrebu. 26. leto na pôli; vrednik dr. D. Demeter; cena s poštníno 12 gold. 60 kr. — 2) „Glasnik Dalmat.“ v Zadru. 12. leto vsak teden dvakrat na pôli; vrednik J. Sundečić; cena 5 gold. 25 kr. — 3) „Zagrebački katolički list“ v Zagrebu. 8. leto vsak teden cela pôla; vrednik Nik. Horvat; cena 6 gold. 30 kr. — 4) „Gospodarski list“ v Zagrebu. 8. leto vsak teden pol pôle; vrednik B. Sulek; cena 4 gold. — 5) „Napredak“ v Zagrebu. 1. leto vsakih 14 dní cela pôla; vrednik Novotny; cena 3 gold. — 6) „Slovinski prvenci i vila sinjega morja“ na Dunaji. 1. leto vsakega četvert leta 6 pôl; vrednik dr. agustinović gjuro; cena 3 gold. — b) v serbskem narečji: 7) „Serbski Dnevnik“ v Novem Sadu. 9. leto vsak teden dvakrat na celi pôli; vrednik J. Gjorgjević; cena 9 gold. — 8) „Danica“ v Novem Sadu združena s Dnevnikom. 1. leto vsak mesec trikrat na celi pôli; vrednik Gj. Popović; cena 3 gold.; skupna cena „Dnevnika“ in „Danice“ je 11 gold. — 9) „Slovenka“ v Novem Sadu. 1. leto vsakih šest tednov 6 pôl; vrednik E. Čakra; cena 2 gold. 60 kr. — 10) „Šolski list“ v Novem Sadu. 2. leto vsak teden cela pôla; vrednik Gj. Rajković; cena 2 gold. 50. — c) v slovenskem narečji: 11) „Novice“ v Ljubljani. 18. leto vsak teden na celi pôli; vrednik dr. J. Bleiweis; cena 4 gold. 20 kr. — 12) „Zgodnja Danica“ v Ljubljani. 13. leto vsakih 14 dní na celi pôli; vrednik Luka Jeran; cena 2 gold. 70 kr. 13) „Slovenski Prijatelj“ v Celjovcu. 9. leto vsak mesec na 4 pôlah; vrednik A. Einspieler; cena 4 gold. — 14) „Slovenski Glasnik“ v Celjovcu. 3. leto vsak mesec 2 pôli; vrednik A. Janežič; cena 3 gold. — Najstareja jugoslavenska časnika sta tedaj zagrebačke „Novine“ in ljubljanske „Novice“.

* Hartmanova knjigarnica v Zagrebu pozivlje na naročbo Dimitrovičevih prevodov. Gosp. Špiro Dimitrović je namreč prestavil kakor je že znano, najpopred „Ruslana i Ljudmilo“ iz ruskega po Puškinu; njegov prevod se je občinstvu toliko prikupil, da je moral iz „Narodnih Novin“ v posebno knjižico pretiskan biti, ktera je pa tako naglo pošla, da se zdaj pripravlja že drugi natis. Za tem je priobčil gosp. Dimitrović tudi po novinah Puškinovo „Poltavo“, ktera je ravno kar pretiskana s dodatkom „Bratja razbojnici i cigani“. Potem je prevel iz nemškega Schiller-jevega „Wilhelm Tell-a“. Knjižici „Poltava“ in „Tell“ bote veljale za naročnike 1 gold. 50 kr., drugač pa „Poltava“ 70 kr. in „Tell“ 1 gold. 10 kr. Precej za „Tellom“ pride v natis „Eugenio Onjegin“, kterege je tudi izdelal gosp. Dimitrović po Puškinu. Vse to namerava gosp. Hartmanova knjigarnica izdati, ktera si dozda še ni preveč zaslug pridobila za domače slovstvo.

* Mnogo slavljeni horvaški muzikar Ferdo Livadić Samoborski misli izdati v kratkem zvezek horvaških in slavonskih pesem z napevi. Vês znesek te knjižice je namenjen ubogim Slavoncom in Horvatom. — Še ni dolgo, kar je gosp. Livadić k dvema pesmama našega